

Kont Miklós nádor levelesítő okiratai 1366-ból*

A középkori Magyarország nádori közgyűléseire oly jellemző levelesítés (*proscriptio*) jogi szerepével, lefolyásával, gyakorlati alkalmazásával kapcsolatban a közelmúltban Tringli István és Solymosi László írt (terjedelmes forrásközléssel gazdagított) tanulmányt.¹ Jelen dolgozat is szeretne hozzájárulni a fennmaradt proskribáló oklevelek² publikálásához, jelesül azzal, hogy teljességében közli Kont Miklós nádor (1356–1367)³ 1366-ban kiadott két ilyen oklevélét, amik tudomásunk szerint nyomtatásban még kiadatlanok.

A szövegek szerint a nádor az egyik közgyűlést Gömör megyének, a másikat Sáros megyének tartotta, előbbit 1366. aug. 5-én, utóbbit 1366. aug. 31-én. De mivel ekkortájt bizonyos megyék esetén a nádori közgyűléseket már megszokott párokban tartották,⁴ biztonsággal állítható, hogy a gömöri közgyűlés együtt volt Torna megyéével,⁵ a sárosi pedig (ahogy a gyűlés helyszíne, Kassa is mutatja) Abaújszántóval.⁶ A levelesítő iratokat azonban ilyen esetekben nem együtt a két megyének, hanem megyénként bocsátották ki, így alább „csak” a gömöri és sárosi vonatkozások olvashatók.

A gömöri oklevél hiányos volta miatt csak viszonylagos pontossággal tudunk számokat mondani: ha jól számoltunk, a két oklevélben (olvashatóan) összesen 51 személyt (Gömör: 34, Sáros: 17) levelesítettek, ebből (egy pappal

---

* A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00429/10/2) támogatásával készült.

¹ TRINGLI ISTVÁN: Jagelló-kori levelesítő jegyzék Zalából. Levéltári Közlemények 69 (1998) (továbbiakban: TRINGLI 1998.) 3–31.; SOLYMOSI LÁSZLÓ: Szabolcs és Bereg vármegye gonosztevőinek lajstroma 1435-ből. A nyíregyházi Jósza András Múzeum Évkönyve 42 (2000) 139–147. (A levelesítéssel kapcsolatos korábbi szakmunkákra lásd ezen két tanulmány hivatkozásait.)

² Ezek száma, sajnos, elég csekély. Listájuk, esetleges kiadásuk adataival: TRINGLI 1998. 31.

³ ENGEL PÁL: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II. Budapest, 1996. (továbbiakban ENGEL 1996.) 3.

⁴ KRISTÓ GYULA: Tájszervezés és térszemlélet a középkori Magyarországon. Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 19. Szeged, 2003. 179.

⁵ Ezt támasztja alá a nádor két rövid kiadványa is, amiket „*universitatis nobilium Gumuriensis et de Torna comitatum*” aug. 5-én tartott közgyűlése 6. napján, vagyis 1366. aug. 10-én adott ki. Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár (továbbiakban: DL) 5483. és 5484. GÁBOR GYULA: A megyei intézmény alakulása és működése Nagy Lajos alatt. Budapest, 1908. (továbbiakban: GÁBOR 1908.) 135. téves keltezését átvéve írja HAVASSY PÉTER: Gömör és Torna vármegyék nádori közgyűlései a 14–15. században. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 39 (2000) 146., hogy a közgyűlés okt. 5-én volt. (A proskribáló oklevelet egyikük sem említi.)

⁶ Ezt igazolja a nádor „*universitatis nobilium Abawyariensis et de Sarus comitatum*” aug. 31-én tartott közgyűlése 4. napján, azaz 1366. szept. 3-án kiadott oklevele is. DL 41680.; A nádor 1366. évi közgyűléseinek listáját l. GÁBOR 1908. 134–135.

együtt) tizenegyről véljük, hogy nemes lehetett, míg a többi negyvenet (*famulus*-okat és/vagy valaki birtokán lakókat) alacsonyabb jogállásúnak számítottuk: a proskribáltak 80%-át tehát ők tették ki. A kóborlók száma magas, mintegy 20, vagyis az alávetettek fele ide sorolható. A levelesítettek szinte mind férfiak, csak 1 nő szerepel.

A gonosztevők közül a legtöbb *fur* (30), vagy „*fur et latro*” (10) kitévelt kapott, vagyis a levelesítettek bő háromnegyede tolvaj és rabló volt (Sáros esetén csak ez a két kategória szerepel), döntő részük alacsonyabb jogállású volt. Emellett olvashatunk még néhány gyűjtogatóról (2) és tolvajok rejtegetőiről (2) is. Hárman hamisítókként tűnnek fel: közülük kettő dénárokkal kapcsolatban, a mondott pap pedig mint „*fabricator auri*” jelenik meg. Négyen csak mint kóborlók szerepelnek.

Rokonságok is felfedezhetők a proskribáltak között a gömöri oklevélben: egy Bata és egy Bedeu nevű személy fia is és *sponsusa* is egyaránt tolvajok voltak; szuhavölgyi János fiai közül kettőt tolvajlásért levelesítettek, harmadik fiát pedig azért, mert rejtegette ezen két fivérért; a Zoltán János nevű gyűjtogató mellett pedig ott szerepel a felesége is.⁷

Mint említettük, az alább elsőként olvasható gömöri oklevél hiányos, az igen valószínű pótlásokat (tekintve, hogy Kont Miklós fennmaradt proskribáló okleveleinek formulás részei lényegében azonosak)⁸ a sárosi oklevélből emeltük át, szögletes zárójelek közé illesztve. Ahol a pótlás nem volt lehetséges, a hiányokat pontok jelzik.⁹

1366. aug. 10. Tormalja

Nos Nicolaus Konth regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum memorie commendamus, quod cum nos regia celsitudo [multi]plicatis furibus et regni sui depredatoribus ad quoslibet comitatus regni sui ad congregationes generales celebrandas sua regia auctoritate nostrique palatinatus officii debito requirente destinasset, nosque inter ceteros Hungarie regni comitatus universitati nobilium et aliorum cuiusvis status et conditionis hominum in comitatu Gumuryensi pro compasscendis furibus et latronibus ac quibuslibet malefactoribus extirpandis cuilibetque quere[lanti] iusticia impendenda

⁷ Érdekes rokonsági adat az is, hogy a sárosi oklevélben szerepel egy „Pap fiának mondott” Imre (*Emericus dictus Popfya*) nevű levelesített személy.

⁸ 1357. júl. 29.: (Zala megye) DL 91500. NAGY IMRE–VÉGHÉLY DEZSŐ–NAGY GYULA: Zala vármegye története. Oklevéltár. I. Budapest, 1886. 573–577.; 1364. máj. 25.: (Baranya megye) DL 77324. NAGY IMRE–NAGY IVÁN–VÉGHÉLY DEZSŐ: A gróf Zichy-család idősebbik ágának okmánytára. III. Pest, 1874. (továbbiakban: ZICHY) 236–238.; 1364. júl. 6.: (Bodrog megye) DL 77329. ZICHY I. 244–246.

⁹ Az oklevelekben szereplő települések azonosításához Gömör esetében lásd GYÖRFFY GYÖRGY: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. II. Budapest, 1987. 480–559., Sáros kapcsán pedig CSÁNKI DEZSŐ: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. I. Budapest, 1890. 280–329.

congruenti feria quarta proxima post octavas festi beati Jacobi apostoli prope villam Tornalya congregationem celebrassemus generalem, in ipsaque congregatione nostra per universitatem nobilium dicti comitatus magistros Petrum de Chythnuk, Johannem filium Nicolai de Gumur, Johannem filium Alexandri de Skarus, Stephanum filium Beke de Janusy, Dominicum filium Oth de Balogh, Thomam filium Johannis de Tornalya, Egidium filium Etreh de Kechey, Johannem filium Petri de Lachaz, Rophaynum de Basth, Bartholomeum filium Deseu de Beye et Petrum filium Martini de Dobolcha pro iuratis assesso[ribus] nobis petivissemus assignari.¹⁰ Tandem iidem iurati assessores unacum magistro Nicolao filio [Gyu]la¹¹ de Fizele vicecomite, Michaele filio Johannis de Tornalya, Lora[ndo] filio Dominici de Kyshanua et Beke filio Nicolai de Melete et Georgio filio Mark de Beleser iudicibus nobilium eiusdem comitatus ad fidem eorum deo debitam et Sacre Corone regie observandam in eo ut cunctis iusticiam conservarent, veritatem non opprimerent, falsitatemque non rectificarent et quoslibet malefactores nobis nominatim enarrarent, tacto dominice crucis ligno prestitam habito inter se deliberativo tractatu Nicolaum dictum Soldus divagantem furem et latronem, Jacobum filium Johannis filii Rapolch de Eghazasbasth hospitem furum, Stephanum filium Symonis de Fizes furem publicum et latronem, Jacobum dictum Peech, Georgium dictum Soldus divagantes, Ladislaum sponsum Bata de Almad furem et latronem, Nicolaum filium Bata de Almad, Sebastianum et Michaelem filios Johannis filii Chamaz de Zuhaweulgh fublicos fures, Nicolaum filium Johannis filii Chamaz de dicta Zuhaweulgh hospitem furum, Nicolaum Rufum dictum Nemeth monoculum furem divagantem, Dominicum dictum Vadus in possessione Nicolai filii Michaelis Starnafolua vocata residentem, Anthonium quondam famulum Dorogh quandoque in comitatu Gumuryensi quandoque in comitatu Tornensi residentem, Nicolaum filium Galli quandoque in comitatu Gumuryensi quandoque in comitatu Tornensi residentem, Andream dictum Gudys fures divagantes, Jacobum filium Donk famulum Johannis filii Egidii de Fygey in eadem Fygey residentem furem, Bakou filium Bedeu famulum predicti Johanni filii Egidii circa Centehaza commorantem, Jacobum sponsum dicti Bedeu in possessione magistri Leustachii filii Petri Baraccha vocata residentes fures et latrones, Johannem sacerdotem in possessione domini regis Symoun vocata residentem fabricatorem et ordinatorem falsi auri, Georgium filium Stephani de Berethke furem et latronem, Jacobum dictum Nemeth iobagionem Nicolai filii ..... de Berethke in eadem Berethke residentem furem, Bench et Nicolaum Rufum ac Thomam dictum de Feyruar in possessione magistri Jacobi filii Alexandri ..... domos et res fures, Nicolaum de Belna furem

---

¹⁰ A 12 esküdt ülnök egyikének neve tollban maradt.

¹¹ A név pótlásához lásd ENGEL 1996. I. 130.

et latronem, Nicolaum filium Stephani [quon]dam famulum magistri Petri de Chestwe .....Iwch filium Petri cusorem falsorum denariorum divagantem, Stephanum fratrem Jo.....ani de Othyna fabricatorem falsorum denariorum ..... Johannem dictum Zoltan unacum uxore sua incendarium domorum divagantem, La..... Rufum divagantem, Nicolaum dictum Peech, Bo..... filium Dragan ac Donch divagantem pro [pub]licis furibus et latronibus [et] malefactoribus notoriis nominantes ad [debitum vindictam proscriptorum subportandam nobis in eorum] registro assignarunt. Qui quidem [proscripti malefactores in sue culpabilitatis indicium a facie iuris et iusticie se penitus absentantes et ad eandem congregationem nostram] venire vel mittere et iuri parere non curantes, [unde nos simulcum predictis vicecomite, iudicibus nobilium iuratisque assessoribus dicti comitatus Gumuryensis pari arbitrio eosdem proscriptos nominatos] in capitali sententia et amissione [omnium pos]sessionum propri[etatum et bonorum suorum ubilibet existentium decrevimus et commisimus convictos] exitisse. Et ne ipsorum [proscriptorum] malefactorum numerus augetur sed ipsi [de] regno penitus evellentur commisimus ut ubicumque [et apud quoscumque tam] in tenetis castrorum et civitatibus quam in villis liberis regalibus et reginalibus ac [posses]sionibus nobilium iidem proscripti malefactores aut sing[ullatim quispiam] eorum per quoscumque vel per quemcumque poterunt reperiri, extunc eosdem quilibet in[ter]ficiendi suspendendi et quolibet supplicio feriendi ac [bona et res ipsorum] quaslibet pro se habendi et reservandi habeant [facultatem], nec quispiam ex proximis et generationibus eorundem proscriptorum super interfectionibus et bonorum suorum [ablationibus contra inter]fectores eorundem proscriptorum ullounquam tempore materiam valeant suscitare questionis aliqualem. Preterea quicumque nobilium vel alterius cuiusvis [status hominum ipsis] proscriptis malefactoribus hospitalitatem prebuerint penam eorundem proscriptorum subportabunt. Nos itaque vicecomes [et] iudices nobilium dicti [comitatus Gumu]ryensis premissa congregationi ipsius domini palatini interfuimus et omnia premissa cum eodem domino palatino communi consensu ordinantes in horum [omnium] testimonium sigilla nostra iuxta sigillum ipsius domini palatini presentibus duximus apponenda. Datum sexto die congregationis nostre predictae in loco memorato, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto.

DF¹² 263394. (Slovenský Narodný Archiv. Szepesi káptalan hiteleshelyi lt. 11. 3. 16. A.) Hátlapján a nádori pecsét nyoma.
1366. szept. 5. Kassa

---

¹² Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Fényképgyűjtemény.

Nos Nicolaus Konth regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum memorie commendamus, quod cum nos regia celsitudo multiplicatis furibus et regni sui depredatoribus ad quoslibet comitatus regni sui ad congregationes generales celebrandas sua regia auctoritate nostrique palatinatus officii debito requirente destinasset, nosque inter ceteros Hungarie regni comitatus universitati nobilium et aliorum cuiusvis status hominum in comitatu de Sarus pro compescendis furibus et latronibus ac malefactoribus extirpandis cuilibetque querelanti iusticia impendenda congruenti feria secunda proxima ante festum beati Egidii abbatis in civitate Cassa congregationem celebrassemus generalem, in ipsaque congregatione nostra per universitatem nobilium dicti comitatus de Sarus magistros Herke de Kendy, Johannem filium Johannis filii Ithe, Clementem filium Rykolphii, Dominicum fratrem Mathou, Wynche filium Nicolai de Peren, Petrum filium Georgii de Dobou, Johannem filium Wz, Johannem filium Nicolai de Segene, Petrum filium Pethech, Nicolaum filium Nicolai de Selmes, Petrum filium Lucasii dicti Kecher et Mychaelem filium Georgii pro iuratis assessoribus nobis petivissemus assignari. Tandem iidem iurati assessores unacum magistro Deseu de Kata vicecomite,¹³ Ladizlao dicto Hercheg, Mychaele dicto Merges, Phylippo filio Petri et Matheo de Delne iudicibus nobilium¹⁴ eiusdem comitatus ad fidem eorum deo debitam et Sacre Corone regie observandam in eo ut cunctis iusticiam conservarent, veritatem non opprimerent, falsitatemque non rectificarent et quoslibet malefactores nobis nominatim enarrarent, tacto dominice crucis ligno prestitam habito inter se deliberativo tractatu Mychaelem dictum Oruz famulum Nicolai filii magistri Lorandi filii Mykch quondam bani in possessione eiusdem Wyfalu vocata commorantem furem et latronem, Mathe filium Petri, Ladizlaum dictum Kotan fures divagantes, Mark filium Petri dicti Bor in possessione Nicolai et filiorum Valentini de Mochola in Bodusfalua vocate commorantem, Thomam dictum Lemech in Oztrapataka ad castrum Sarus pertinenti residentem fures, Emericum dictum Popfya in possessionaria portione filiorum Chank Roskuan vocate residentem furem, Vrguan filium Adam dicti Vok de Adamfelde in vicinitate Terney perseverantem furem, Petrum dictum Katana de Dukafalua furem et latronem, Nicolaum dictum Magyar furem divagantem, Mykou in possessione magistri Petri dicti Zudor Sasateu vocata commorantem furem, Mark in dicta Dukafalua commorantem furem, Paulum dictum de Mera in possessione Johannis filii Ladizlai Sum vocata residentem furem, Petrum filium Kylieni furem divagantem, Mychaelem dictum Kuthenyes furem

---

¹³ Az alispán nevét ENGEL I–II. és annak digitális kiadása (ENGEL PÁL: Magyar középkori adattár. CD-ROM. Budapest, 2001.) nem tartalmazza.

¹⁴ A két oklevélben felsorolt szolgabírók nevét WERTNER MÓR gyűjtése – Adalékok a XIV. századbéli magyar világi archontológiához. Történelmi Tár 8 (1907) – a vonatkozó helyeken (Gömör: 9., Sáros: 51.) nem említi.

divagantem, Symonem filium Pouka in possessione nobilium Posfalua vocata commorantem furem, Johannem dictum Wotha in dicta possessione Wyfalu vocata commorantem famulum Jacobi tributarii Nicolai filii Lorandi filii Mykch condam bani furem et Georgium dictum Topya furem divagantem pro publicis furibus et malefactoribus notoriis nominantes ad debitum vindictam proscriptorum subportandam nobis in eorum registro assignarunt. Quiquidem proscripti malefactores in sue culpabilitatis indicium a facie iuris et iusticie se penitus absentantes et ad eandem congregationem nostram venire vel mittere et iuri parere non curarunt, unde nos simulcum predictis vicecomite, iudicibus nobilium iuratisque assessoribus dicti comitatus de Sarus pari arbitrio eosdem proscriptos nominatos in capitali sententia et amissione omnium possessionum proprietatum et bonorum suorum ubilibet existentium decrevimus et commisimus convictos extitisse. Et [*tollban maradt: ne*] ipsorum proscriptorum malefactorum numerus augetur sed ipsi de regno penitus evellerentur commisimus ut ubicumque et apud quoscumque tam in tenetis castrorum et civitatibus quam in villis liberis regalibus et reginalibus ac possessionibus nobilium iidem proscripti malefactores aut singullatim quispiam eorundem per quoscumque vel per quemcumque poterunt reperiri, ex tunc eosdem quilibet interficiendi suspendendi et quolibet supplicio feriendi ac bona et res ipsorum quaslibet pro se habendi et reservandi habeat facultatem, nec quispiam ex proximis et generationibus eorundem proscriptorum ulloumquam tempore super interfectionibus et bonorum suorum ablationibus contra interfectores eorundem materiam valeant suscitare questionis aliqualem. Preterea quicumque nobilium vel alterius cuiusvis status hominum ipsis proscriptis malefactoribus hospitalitatem prebuerint penam eorundem proscriptorum subportabunt. Nos itaque vicecomes et iudices nobilium dicti comitatus de Sarus premissis congregationi ipsius domini palatini interfuimus et omnia premissa cum eodem domino palatino communi consensu ordinantes in horum omnium testimonium sigilla nostra iuxta sigillum ipsius domini palatini presentibus duximus apponenda. Datum sexto die congregationis nostre predicte in loco memorato, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto.

DF 283048. (Horváth cs. palocsai lt. Y. 15.) Hátlapján a nádori pecsét nyomma.

FERENC PITI

Litterae proscriptionales of palatine Miklós Kont from 1366

The study publishes two important sources in which the palatine promulgated more than 50 persons to be criminals (thieves, robbers, etc.) in counties Gömör and Sáros, judging them by this legal procedure to the penalty of death.